

deniliyor . İmdi , önceden reddedilmişken sonradan tahakkuk eden fikirlerin naşiri olan A. Cevdet , nasıl olurdu da « basit » olurdu ?

*
* *

Ey, Karlı Dağı bugün toprak altında yatan A. Cevdet, mübarezelerin Cümhuriyet gencinin irfan hayatında yaşayacaktır, ru'yaların tefsir ve tabir edilmeğe değer , ve

Ey , koca A. Cevdet'in faziletli refikası , sende akan göz yaşları ve bizimkiler nâhak yere çağlamıyor ! **Kemal Cenap**

ABDULLAH CEVDET

Bu senenin sonlarında zâlim ölüm , günden güne artan bir kuduzlukla Türk yurdunun en sevgili, en kıymetli evlâtlarından altısını aldı, götürdü :

Tokadî zâde Şekip, Ahmed Rasim, Abdullah Cevdet, Samih Rifat , Musa Süreyya ve Dr. Sait Cemil ...

Utanmaz zâlim ! biz, nâdiren yetişen bu çok değerli kardaşlarımızın boş kalan yerlerini nasıl dolduracağımızı düşünmezki . Kör , sağır , hissiz dediğimiz şu meluna bak, görür ve yükses kıymetlerini anlar gibi seçti ; birinin mezar topraklarını ıslatan göz yaşları kurumadan ötekinin mezarında ağladı ; ne bahtsız adam - larız !

Abdullah Cevdetin mezarı etrafında toplanan samimî dostlarından , hürmetkârlarından bir kaç pek belîğ ve mü'essir hitabeler irat ve derin bir hüzn ile dinleyenler, onun büyük fazilatlerine, meziyetlerine âid sözleri candan, yürekden tasdik etdiler.

Merhumu daha evvelki giyabi hürmet ve muhabbetden başk yirmi seneden beri de pek yakından tanır ve her mülakatda onun bir fazileti eserine daha şahid olarak günden güne artan bir sevgi ve saygı ile severdim .

Bu hitabelerde Abdullah Cevdetin her türlü faziletinden , meziyetinden pek vakıfane bahsedildiği için ben onlara dâir her ne desem o

güzel ve mükemmel sözleri her halde kusurlu bir tekrar ile tekrar etmiş olurum .

Abdullah Cevdetin yarım asra yaklaşan bir müddetden beri hiç fasılasız ve yorulmaz bir ikdam ile yurtdaşlarını tenvir yolundaki mesâisine rağmen her devrde ihmal olunması, çok hâzin ve bizim için çok utandırıcı bir tecellidir.

Maamafih bu umûmî ihmalden müstesna kalmış büyük bir âlimimiz , bir şairimiz , bir ressamımız, bir musikî üstadımız yok gibidir .

Biz ne garip mahluklarız ! Bir yandan pek muhtaç olduğumuz böyle nâdir ve mümtaz fitretli yurtdaşların azlığından şikâyet, bir yandan da nasılsa kendi kendine yetişmiş olanları ihmal ederiz .

En çok ihmal olunmakta şair Şekip birinciliği kazanır sanıyorum . Türk faziletlerinin mücessem timsali olan Şekibin biricik oğlunun irtihali acısına dayanamayarak intihar ettiği malûmdur .

Bu büyük acının yanında , birde bu ziya'dan doğan başka bir musibetin tehdidi, yani oğlunun ölmesiyle başlayacak veya artacak maişet muzayakasının endişesi bulunduğu dâir ahiren işittiğim rivayetden pek mükedder oldum. Bu rivayetin tekzip olunmasını çok arzu ederim .

Ahmed Rasim , Mülkiye mektebinden çıktıktan galiba bir sene sonra (1886 da) ben bir ay kadar İstanbulda bulundum .

O zamanlarda Sirkeci Garının Babı âlî ci - hetindeki köşesinde bir Birahane vardı . Bir gün Muallim Naci , Muallim Feyzi ve Şeyh Vasfi merhumlarla orada birleşmişdik. Ahmed Rasim de geldi ; bizi birbirimize tanıtdılar . Muallim Naci, Ahmed Rasime , o günlerde ne ile meşğul olduğunu sordu , o , şu cevabı verdi :

« Sahifesi on kuruş ücretle Ebuzziya'ya Fransızca yazılar terceme ediyorum . Mülkiye şehadetnamesini boynuma asarak « şehadetnâmeli sueu » diye su satmak her halde bundan daha eyidir ... » aradan kırk bu kadar yıl geçti . Bu uzun müddet içinde Ahmed Rasim her mevzuda pek kıymetli yazılarıyla büyük bir edib , bir üstad oldu . Fakat maişetçe bir su

satıcısına imrenmeyecek kadar refahiye maz-oldumu, olmadımı bilmiyorum.

Samih Rifat, ahiren dil tedkikatında - ma-al'eseef az bir müddet için - kendisinden edilen istifade müstesna olmak üzere ihmal ile hedrettiğimiz ilim ve şiir hazinelerinin en zengin - lerinden biridir.

Samih Rifatın şiirlerindeki rıkkat ve selâ - setle beraber düşünüşlerdeki derinliği cami şiir - lerimiz pek az olduğu gibi nesirleri de ahenkli bir şiirdir.

Samih Rifat hayli eski bir dostum olmakla beraber on iki sene evvel Ankara da bir kaç ay bir evde, bir odada oturduğumuz için bu da - imî muvanisette onun uzaktan anlaşılmayan bir çok faziletlerine vakıf ve ilm ü irfanından müstefid olmuşdum.

İşte bu çok değerli Türk de topraksız, su - suz kayalar arasında çıkıp mucizeli bir nema ile büyüyen çiçekler, ağaçlar gibi muzayıklı bir geçişle kendi kendine yetişmiş ve daima ihmal olunarak yine öyle yaşamıştır.

Büyük ressamlarımızdan, musiki üstadları - mızdan yalnız sanatları mahsulile refaha nail olmuş bir bahtiyar tanımıyorum.

Bir kaç seneden beri meşkûr bir kadirşinas - lıkla hükûmetin ve ona imtisalen İstanbul Be - lediyesinin ressamlarımızdan bazılarının tablo - larını satın almak gibi pek yerinde bir muave - neti vaki olmasa şu buhranlı senelerde boya ve fırça almaktan aciz kalacaklarında şüphe yokdu. Böyle müreffeh bir hayata en ziyade lâıyk vatandaşlarımızı kahir bir mahrumiyet içinde yaşatmak çok can yakıcı bir ihmaldir.

Her şey'i hükûmetlerinden bekleyen millet - ler, her bekleyişin mahiyet ve imtidadına göre kendi varlıklarından az, çok birer parça eksil - diğini bilmelidirler.

Yurt ve yurtdaş sevgilerini coşkun bir aşk gibi his ile bunların muktazasını her fedakâr - lığa katlanarak ifa eden Abdullah Cevdet ya - nız bu umûmî ihmalden değil, hattâ pek hak - sız tecavüzlerden, maddî, manevî ızzarlardan da zerre kadar me'yus olmayarak her gün ta -

zelenen bir şevk ve yeni bir kuvvetle mefkû - resine devam etmiştir. Fakat herkesde Abdullah Cevdetin tükenmez sabrı, onun hiç sarsılmaz sebat ve metaneti bulunmaz.

Abdullah Cevdetin bütün hayatında duçar olduğu ihmal ve mahrumiyet, ona halef ola - bilecek kabiliyetde yaratılmış ne kadar Türk gençinin hşvesini kırdığını Allah bilir.

Abdullah Cevdetin « büyük şair » hattâ « mucid bir şâir » olduğuna dâir kıymetli bir şahadeti şu ânda hatırladım : « Karlı Dağdan Ses » in neşr edildiği günlerde şâiri âzam haz - retlerini ziyaret etmişdim.

İlk defa gördüğüm kıymetli gençlerimizden üç zat da orada bulunuyor ve « Karlı Dağdan Ses » in bir nushası müşarûn ileyhın önündeki masa üstünde doruyordu.

Şâiri âzam, bana kitabı göstererek :

— Okudunuzmu ? diye sordu.

Basılmadan evvel, hattâ kıtalardan bir ço - ğunu yazıldıkları günlerde okuduğumu söyledim.

Abdülhak Hamid :

— Cevdet Bey büyük şairdir buyurdular.

Genç beylerden biri « büyük şâir » unvanını Abdullah Cevdete çok gördüğünden şâiri âzam, haiz olduğu büyük salahiyetle : « Cevdet hem büyük şâir, hem de mucid bir şairdir . Bizde şimdiye kadar yalnız kıtalardan ibaret böyle bir kitap neşr edilmemiştir. » dedi .

Yine o genç Bey :

— Başkalarıda varya , dedi , ez cümle Hay - yamın rübaileri .

Şâiri âzam :

— Evet amma , onlar farisîdir. Türkçe var mı ? diye sordu .

—

* *

Kıymetli kumaşlar arasına girerek mutta - sıl olanları kemiren , çürüten güveler gibi aziz dinimizin içine sokulmuş olan bazı şeyler aleyhinde bulunmasından dolayı Abdullah Cevdeti dinsizlikle itham edenler bulunduğu malumdur .

« Âdet budur ahırde gelir bezme ekâbir »

deyerek bu makaleye cidden şanlı bir zeyl olmak üzere ilâve edeceğim « Nâtı şerif » i yazmış ve « Ramazan bağçesi » adlı kitabına mübarek bir mukaddime olarak dere ile neşretmiş olan Abdullah Cevdete dinsiz demek , dinsizliktir , deyeceğim geliyor. Bu Nâtı şerif, Abdullah Cevdetin dinini , imanını dünyada ve ahrette sbata kâfi bir hüccettir.

Hepimizin küçük, büyük bir çok günahları - mız bulunduğu gibi Doktor Abdullah Cevdetin amal defterinde dinî kusurlar mukayyet ise bu Nâtı şerif ile şüphesiz lâyük olduğu büyük Peyğamberin büyük şefaati hepsini siler .

Dindar bildiğimiz şairlerimizden hangisinin bu Nâtı şerifden daha parlak, daha yüksek bir Nât yazdığını ve hangi Nâtta Hazreti Muhammed aşkı ve tazimi bundakinden daha coşkun olduğunu vukuf ve insaf sahipleri söyle - sinler .

Erenköyü : 9 birinci kânun 1932

Ebûbekir Hâzim

*
* *

« **NÂTİ ŞERİF** »

Neyyiri nevvârı sensin arşı islâmiyyetin,
Evcî ulviyetdedir evrenge fazl ü refatin ,
Bizlere ihsanısın bî şüphe desti kudretin ,
İlleti gâiyesi zâtındır ancak hilkatin ,
« Ya resulu allah yokdur gâyei ulviyetin . »

Zatı pakinle mübahat eylesin kavmı arab ,
Çünkü onlardan zuhur etdin sen ey ulvî neseb .
Dense ensebdir eğer unvânına kânı ireb ,
Senki oldun âleme üstadı irfan ü edeb .
Bahsı fazlında senin kalsamda çokmu besteleb?
« Ya resulu allah yoktur gâyei ulviyetin . »

Sinelerde neyyiri imanı ikad eyledin ,
Zulmeti gümrâhiyi berbad eyledin ,

Güsterüp icazını küffarı irşad eyledin ,
Âlemi yekser delâletden ser âzad eyledin .
Muktedanı hazreti şerînle dilşad eyledin .
« Ya resulu allah yoktur gâyei ulviyetin . »

Mazharı levlâk olup geydin nübüvvet efseri ,
Cismi akdes tıynetin oldu avatıf hâveri ,
Oldun elhak bizlere izz ü refahın masdarı .
Etdi zatınla teşerrüf mesnedi peyğamberi ,
Ol muallâ mesnedin oldun nihayet ziveri .
« Ya resulu allah yoktur gâyei ulviyetin . »

Arzı eşkûbi reva eflâke etse hâkidan ,
Yatmada koynunda sen , yarı hüdâyı müstean .
hakipayindir melâz ü mülteçayi ins ü can .
Eyledin miraçda mevlâyâ kesbi iktiran .
Şevkı bî darîi fikrimdir o yâde âşîyan ,
Açmamak lâyük olan bahsı ulvinde dihan .
« Ya resulu allah yoktur gâyei ulviyetin . »

Titretir banki « Resulu allah ! » takı mâbedi ,
Söyletir samtı amîkı şevkı namı ahmedî ,
Emcediyet görmemiştir sen gibi bir emcedi .
Sensin ey feyyaz , sen resadı feyzin mırsadı .
Hak seni elhak eazziyyetle izaz eyledi .
« Ya resulu allah yoktur gâyei ulviyetin . »

Devrlere eyler perestîş devri ferruh sâline ,
Akdesiyet reşk eder kudsiyeti ensâline ,
Baş eğer âzam muhalât en küçük âmaline ,
Şerm eder elfaz gelmez mebhâsı iclâlâline .
Ben nasıl vurdum kalem tavsifi âlül'âline .
« Ya resulu allah yoktur gâyei ulviyetin . »

İsterim ihsas kılmak ihtisası ba kalem ,
Ah kim almaktadır bu maksadım rengi adem .
Muhteremsin her cihetle muhteremsin , muhterem ,
Aşk u , şevk u hürmetim hakkında ben ser tâ kadem
Etmede fikri ulvin fikrimi ulvî harem .
« Ya resulu allah yoktur gâyei ulviyetin . »

Abdullah Cevdet